

11a edició

MC
LA MOSTRA
DE CINEBAIX

Arrhash / Veneno

Direcció: Javier Rada i Tarik el Idrissi

País: Espanya (2009)

Fitxa tècnica

Guió Tarik el Idrissi i Javier Rada **Fotografia** Guillermo Barbera **Durada** 44 min **Gènere** Documental **Llengües** Espanyol i àrab amb subtítols en espanyol

Sinopsi

El documental **Arrhash** ('Veneno'), de Javier Rada i Tarik el Idrissi, recupera l'oblidada història de com l'exèrcit espanyol va llançar gas mostassa sobre la població civil a la guerra del Rif.

Entrevista amb els directors d'Arrhash', sobre la guerra química al Rif

No hi ha res pitjor que un crim que queda en l'oblit

El juliol de 1921, el regne d'Espanya va patir una derrota que va omplir-lo de vergonya: el seu exèrcit va ser vençut per guerrillers rifenys que s'havien revoltat enfront del poder colonial. El que aquí coneixem com a "Desastre d'Annual" va donar peu a la creació de la República Confederada del Rif, liderada pel dirigent de la resistència Abd el-Krim. Una fugaç experiència política que va desaparèixer el 1926, escanyada per l'ofensiva conjunta dels estats francès i espanyol. Aquest últim va decidir venjar-se de la humiliació soferta recorrent a una sinistra arma química, el gas mostassa, que va estendre sense pudor per tot el territori rifyen. El gas, per cert, va ser produït a la fàbrica de la Maraños, que avui segueix en actiu. Més de 80 anys després, qui recorda el que va passar? Tarik el Idrissi i Javier Rada han volgut explicar la història oblidada del verí (*arrhash*) del Rif.

DIAGONAL: Per què vau decidir fer el documental?

TARIK EL IDRISSEI: El motiu és recuperar la memòria del meu poble, del Rif. Mai ens han explicat la veritat del que va passar, ni de la història del Rif, ni qui era Abd el-Krim... Hi ha una mena de trauma generacional, un buit, tant a Espanya com al Marroc.

JAVIER RADA: És una part esborrada de la història. Ni al Marroc li interessa recuperar la figura d'Abd el-Krim, que no va lluitar pel sultanat, sinó pel Rif, ni a Espanya li interessa mostrar que va ser una de les primeres potències a utilitzar armes químiques contra la població civil. És un honor bastant horrible. A la I Guerra Mundial van usar el gas mostassa i les potències europees es van quedar espantades del potencial bèl·lic que havien desenvolupat. Aquí no el van usar contra soldats, sinó contra pobles, fonts, camps... Hem de recordar-nos de fins a quin punt som capaços de fer barbaritats. Quan creem una barrera entre el que és un espanyol i un moro, un poble civilitzat i un altre que no, ens permetem certs luxes. És una exposició del racisme. El que va fer Espanya entre el 1923 i el 1927 és un crim contra la humanitat, i aquests no prescriuen. Un crim que a més es va saltar la legislació internacional vigent en aquella època. El que reivindicuem amb el documental és que tinguem una justícia de dignificació, que almenys se sàpiga que això va passar. No hi ha res pitjor que un crim que queda en l'oblit, perquè llavors som davant d'una impunitat total.

[...]

D.: I al Rif, com es va afrontar el que va passar?

JR: El realment curiós del Rif és que hi ha hagut una mena de rentat de memòria, que s'ha anat perdent per diverses raons. La primera és que van guanyar els espanyols i es va crear un sistema colonial que va durar més de 30 anys; la segona, que les mateixes tropes rifyenes no van fer publicitat d'això. Una de les missions del gas mostassa era crear la desil·lusió, la sensació que no podien vèncer algú que utilitzava un tipus d'armament que ni tan sols sabien que existia.

D.: Com vau entrar en contacte amb els pocs supervivents que queden? Estaven disposats a parlar?

TU: Vam fer un treball de camp consistent a anar per les muntanyes amb una miniDV i preguntar. Per exemple, d'un dels personatges, Santiago, només teníem una foto en un llibre en blanc i negre i la portàvem preguntant a la gent si el coneixia. Pujant i baixant muntanyes durant 15 dies.

JR: Hi ha una mena de rebuig, la història ha quedat com un trauma en una sèrie de famílies molt concretes. Ha quedat en l'oblit, entre els fantasmes de la família.

TI: A més, les persones que hem entrevistat han patit molt, tant amb els espanyols com amb els marroquins, i els costa molt parlar. Fins que no va passar un temps i vam començar a agafar confiança –els vam visitar diverses vegades, em coneixen i saben que sóc de la zona–, no van començar a parlar.

JR: Et trobes històries horribles. Gent la família de la qual ha estat exterminada per un gas que primer et crema, t'asfixia, després fa que et caigui el pèl, tinguis càncer... Són víctimes que recorden encara l'olor, que han vist el seu germà petit morir per beure aigua contaminada.

Irene G. Rubio - Font: Diagonal – webislam.com

“Arrhash”: premis i seleccions principals

Festival de la Memòria Comuna de Nador

Festival de Cinema de Casablanca

Javier Rada i Tarik El Idrissi

Biografia

Javier Rada. 1978. Osca. Periodista, guionista i documentalista. Ha treballat i col·laborat com a reporter i guionista de còmic al diari *20 minutos*, *Público* i la revista *Calle 20*, entre altres publicacions.

Tarik El Idrissi. 1978. Alhucemas. Periodista, mediador, actor, músic i documentalista.

Organització:

En conveni amb:

Ajuntament de
Sant Feliu
de Llobregat

Amb el suport de:

